

П Р А В И Л А внутрішнього розпорядку

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Відповідно до Конституції України громадяни України мають право на працю, тобто на одержання гарантованої роботи з оплатою праці відповідно до її кількості та якості і не нижче встановленого державного мінімального розміру, включаючи право на вибір професії, роду занять і роботи відповідно до покликання, здібностей, професійної підготовки, освіти та з урахуванням суспільних потреб.

В університеті трудова дисципліна ґрунтується на свідомому і сумлінному виконанні працівниками своїх трудових обов'язків і є необхідною умовою організації ефективної праці і навчального процесу.

Трудова дисципліна забезпечується методами переконання та заохочення до сумлінної праці. До порушників дисципліни застосовуються заходи дисциплінарного та громадського впливу.

2. Ці правила поширюються на співробітників, студентів, аспірантів і докторантів університету і на співробітників підрозділів, які входять до складу університету.

3. Метою цих правил є визначення обов'язків педагогічних та інших працівників університету, передбачених нормами, які встановлюють внутрішній розпорядок.

4. Усі питання, пов'язані із застосуванням правил внутрішнього розпорядку, розв'язує адміністрація університету в межах наданих їм повноважень, а у випадках, передбачених діючим законодавством і правилами внутрішнього розпорядку, спільно або за погодженням з профспілковим комітетом.

II. ПОРЯДОК ПРИНЯТТЯ НА РОБОТУ І ЗВІЛЬНЕННЯ ПРАЦІВНИКІВ

5. Громадяни України вільно обирають види діяльності, не заборонені законодавством, а також професію, місце роботи відповідно до своїх здібностей.

Працівники університету приймаються на роботу за трудовими договорами, контрактами або на конкурсній основі і відповідно до чинного законодавства.

6. При прийнятті на роботу адміністрація університету зобов'язана зажадати від особи, що працевлаштовується: подання трудової книжки, оформленої у встановленому порядку, пред'явлення паспорта, диплома або іншого документа про освіту чи професійну підготовку. Військовослужбовці, звільнені із збройних сил України, інших військових формувань, створених відповідно до законодавства України, та військовослужбовці, звільнені із Збройних Сил колишнього Союзу РСР і Збройних Сил держав — учасниць СНД, пред'являють військовий квиток.

Особи, які влаштовуються на роботу, що вимагає спеціальних знань, зобов'язані подати відповідні документи про освіту чи професійну підготовку (диплом, атестат, посвідчення), копії яких завіряються відділом кадрів університету і залишаються в особистій справі працівника.

При укладанні трудового договору забороняється вимагати від осіб, які поступають на роботу, відомості про їх партійну та національну приналежність, походження та документи, подання яких не передбачено законодавством.

7. Посади педагогічних працівників заміщуються відповідно до вимог Закону України про освіту, Положення про порядок наймання та звільнення педагогічних працівників закладів освіти, що є у загальнодержавній власності, затверджених наказом Міністерства освіти України від 5 серпня 1993 року № 293.

8. Працівники університету можуть працювати за сумісництвом відповідно до чинного законодавства.

9. Прийняття на роботу оформляється наказом, який оголошується працівнику під розписку.

10. На осіб, які пропрацювали понад п'ять днів, ведуться трудові книжки.

На тих, хто працює за сумісництвом, трудові книжки ведуться за основним місцем роботи. На осіб, які працюють на умовах погодинної оплати, трудова книжка ведеться за умови, якщо ця робота є основною.

Запис у трудову книжку відомостей про роботу за сумісництвом проводиться за бажанням працівника відділом кадрів.

Ведення трудових книжок необхідно здійснювати згідно із інструкцією про порядок ведення трудових книжок на підприємствах, в установах і організаціях, затвердженої спільним наказом Агенції, Міністерства соціального захисту населення України від 29 липня 1993 року № 58.

Трудові книжки працівників зберігаються як документи суворої звітності.

Відповідальність за організацію ведення обліку, зберігання і видачу трудових книжок покладається на відділ кадрів.

11. Приймаючи працівника або переводячи його в установленому порядку на іншу роботу, адміністрація зобов'язана:

- роз'яснити працівникові його права і обов'язки та істотні умови праці, наявність на робочому місці, де він буде працювати, небезпечних і шкідливих виробничих факторів та можливих наслідків їх впливу на здоров'я, його права на пільги і компенсації за роботу в таких умовах відповідно до чинного законодавства і колективного договору;
- ознайомити працівника з правилами внутрішнього розпорядку та колективним договором;
- визначити працівникові ро-

боче місце, забезпечити його необхідними для роботи засобами; г) проінструктувати працівника з техніки безпеки, виробничої санітарії, гігієни праці та протипожежної охорони.

12. Припинення трудового договору може мати місце лише на підставах, передбачених чинним законодавством, та умовами, передбаченими в контракті.

13. Розірвання трудового договору з ініціативи адміністрації допускається у випадках, передбачених чинним законодавством та умовами контракту.

Звільнення педагогічних працівників у зв'язку із скороченням обсягу роботи може мати місце тільки в кінці навчального року.

Звільнення педагогічних працівників за результатами атестації, а також у випадках ліквідації підрозділу університету, скорочення кількості або штату працівників здійснюється у відповідності з чинним законодавством.

14. Припинення трудового договору оформляється наказом ректора.

15. Адміністрація університету зобов'язана в день звільнення видавати працівникові належну оформлену трудову книжку і провести з ним розрахунок у відповідності з чинним законодавством. Запис про причини звільнення у трудову книжку повинні проводитись у відповідності з формулюванням чинного законодавства з посиланням на відповідний пункт, статтю закону. Днем звільнення вважається останній день роботи.

III. ОСНОВНІ ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ПРАЦІВНИКІВ ТА ТИХ, ХТО НАВЧАЄТЬСЯ В УНІВЕРСИТЕТІ

16. Основні права та обов'язки педагогічних, наукових, навчально-допоміжних, інженерно-технічних, адміністративно-господарських, а також студентів, слухачів, докторантів і аспірантів повністю відображені у Статусі університету.

Вони направлені на утвердження поваги до навчальної та трудової дисципліни, принципів загально-людської моралі, чинного законодавства.

17. Коло обов'язків (робіт), що їх виконує кожний працівник за своєю спеціальністю, кваліфікацією чи посадою, визначається посадовими інструкціями і положеннями, затвердженими в установленому порядку кваліфікаційними довідниками посад службовців і тарифно-кваліфікаційними довідниками робіт і професій робітників, положеннями і правилами внутрішнього розпорядку університету та умовами контракту, де ці обов'язки конкретизуються.

IV. ОСНОВНІ ОБОВ'ЯЗКИ АДМІНІСТРАЦІЇ УНІВЕРСИТЕТУ

18. Адміністрація університету зобов'язана:

а) забезпечити необхідні організаційні та економічні умови для проведення навчально-виховного процесу на рівні державних стандартів якості освіти, для ефективної роботи педагогічних та інших працівників університету відповідно до спеціальності чи кваліфікації;

б) визначити педагогічним працівникам робочі місця, своєчасно доводити до відома розклад занять, забезпечувати необхідними засобами роботи;

в) удосконалювати навчально-виховний процес, впроваджувати в практику кращий досвід роботи, пропозиції педагогічних та інших працівників, спрямовані на поліпшення роботи університету;

г) організувати підготовку необхідної кількості науково-педагогічних, інженерно-педагогічних та педагогічних кадрів, їх атестацію, правове і професійне навчання як в університеті, так і відповідно до умов в інших навчальних закладах;

д) укладати і розривати угоди, контакти з керівниками структурних підрозділів, педагогічними та науковими працівниками відповідно до чинного законодавства, Закону України «Про

освіту» та Положення про порядок наймання і звільнення педагогічних працівників закладу освіти, що є у загальнодержавній власності, затвердженого наказом Міністерства освіти України від 5 серпня 1993 року № 293;

е) доводити до відома педагогічних працівників у кінці навчального року (до надання відпустки) педагогічне навантаження в наступному навчальному році;

є) видавати заробітну плату педагогічним та іншим працівникам у встановлені строки. Надавати відпустки всім працівникам відповідно до графіка відпусток;

ж) забезпечити умови техніки безпеки, виробничої санітарії, належне технічне обладнання всіх робочих місць, створювати здорові та безпечні умови праці, необхідні для виконання працівниками трудових обов'язків;

з) дотримуватись чинного законодавства, активно використовувати засоби щодо вдосконалення управління, зміцнення довірливої та трудової дисципліни;

и) додержуватись умов колективного договору, чуйно ставитись до повсякденних потреб працівників університету, студентів, аспірантів і слухачів, забезпечувати надання їм установлених пільг і привілеїв;

(Поч. Закіпчення на стор. 2.)

ОРЕГОН — КИЇВ: СПІВРОБІТНИЦТВО

В квітні цього року в Клат-Фоллс, штаті Орегон, США, відбулася Міжнародна конференція «Інженерна освіта XXI століття». На ній були присутні ректор університету, професор А. М. Тугай та завідувач кафедри будівельних машин, професор В. Л. Баладіньскій. Газета розповідала про це.

На знімку: після підписання договору про співробітництво між Орегонським технологічним інститутом і КДТУБІА. Віце-президент Академії Будівництва України А. М. Тугай вручає докторові, професору М. Спектору (третій зліва) диплом академіка Академії Будівництва України в присутності професора В. Л. Баладіньскія, президента Орегонського технологічного інституту доктора Л. Вольфа та віце-президента Марти Дав.

П Р А В И Л А внутрішнього розпорядку

(Закінчення. Поч. на стор. 1.)

- і) організувати харчування студентів, аспірантів і працівників університету;
- ї) своєчасно подавати центральним органам державної виконавчої влади встановлену статистику і бухгалтерську звітність, а також інші необхідні відомості про роботу і стан навчально-виховного закладу;
- к) забезпечувати належне утримання приміщення, опалення, освітлення, вентиляції, обладнання, створювати належні умови для зберігання верхнього одягу працівників університету, студентів, слухачів, стажистів, аспірантів, докторантів.

V. РОБОЧИЙ ЧАС І ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ

19. Для працівників університету встановлюється п'ятиденний робочий тиждень з двома вихідними днями. При п'ятиденному робочому тижні тривалість щоденної роботи (зміни) визначається графіками зміни, які затверджує адміністрація за погодженнями з профспілковим комітетом, з дотриманням тривалості робочого тижня.

В межах робочого дня педагогічні працівники університету повинні вести всі види навчально-методичної та науково-дослідницької роботи відповідно до посади, навчального плану і плану науково-дослідницької роботи.

Час початку і закінчення роботи для всіх співробітників з 9 годин до 17.30. Обідня перерва з 13.00 до 13.30.

За погодженням з профспілковим комітетом деяким структурним підрозділам і окремим групам працівників може встановлюватися інший час початку і закінчення роботи.

20. При відсутності педагога або іншого працівника університету адміністрація зобов'язана терміново вжити заходів щодо його заміни педагогом чи працівником.

21. Надурочна робота та робота у вихідні та святкові дні не допускається.

Залучення окремих працівників до роботи в установлені для них вихідні дні допускається у виняткових випадках, передбачених законодавством, за письмовим наказом з дозволу профспілкового комітету. Робота у вихідні дні може компенсуватися за погодженням сторін наданням іншого для відпочинку або у грошовій формі у подвійному розмірі. Робота педагогічних працівників по суботах здійснюється згідно розкладу занять.

Працівникам за умови роботи не може бути дотримана встановлена для даної категорії працівників щоденна або тижнева тривалість робочого часу, допускається за погодженням з профспілковим комітетом закладу запровадження підсумкового обліку робочого часу з тим, щоб тривалість робочого часу за обліковий період не перевищувала нормального числа робочих годин.

Працівники цієї категорії залучаються до роботи в загальнонастановлені вихідні та святкові дні. Цей час включиться в місячну норму робочого часу. Вихідні дні передбачаються для

них графіком роботи. Робота в святкові дні оплачується в цьому випадку в розмірі однієї години або денної ставки понад місячний оклад (ставку). На бажання працівника, який працює в святковий день йому може бути наданий інший день відпочинку.

22. Ректор університету залучає педагогічних працівників до чергування в університеті у відповідності з Положенням до вихідної роботи в університеті.

23. Під час канікул, що не збігаються з черговою відпусткою, керівники підрозділів залучають педагогічних працівників до роботи в межах часу, що не перевищує їх навчального навантаження до початку канікул.

24. Робота органів самоврядування університету регламентується Положеннями про відповідні заклади освіти, затверджені Кабінетом Міністрів України та Статутом університету.

25. Графік надання щорічних відпусток погоджується з профспілковим комітетом і складається на кожний календарний рік.

Надання відпустки оформлюється наказом по університету. Поділ відпустки на частини допускається на прохання працівника за умови, щоб основна її частина була не менше шести днів для дорослих і дванадцяти днів для осіб, молодше вісімнадцяти років. Перенесення відпустки на інший строк допускається в порядку, встановленому чинним законодавством.

Забороняється не надавати щорічних відпусток протягом двох років підряд, а також не надавати відпустки працівникам, молодше вісімнадцяти років, а також працівникам, які мають право на додаткову відпустку у зв'язку з шкідливими умовами праці.

26. Педагогічним працівникам забороняється:

а) змінювати на свій розсуд розклад і графік навчальної роботи;

б) подовжувати або скорочувати тривалість занять і перерв між ними;

в) передоручати виконання трудових обов'язків.

27. Забороняється в робочій час:

а) відволікати педагогічних працівників від їх безпосередніх обов'язків для участі в різних господарських роботах, заходах, не пов'язаних з навчальним процесом;

б) відволікати працівників університету від виконання професійних обов'язків, а також студентів, слухачів, стажистів, аспірантів, докторантів за рахунок навчального часу на роботу і здійснення заходів, не пов'язаних з процесом навчання, забороняється, за винятком випадків, передбачених чинним законодавством.

VI. ЗАОХОЧЕННЯ ЗА УСПІХИ В РОБОТІ

28. За зразкове виконання своїх обов'язків, тривалу і бездоганну роботу, новаторство в праці і за інші досягнення в роботі можуть застосовуватися:

- оголошення подяки;
- преміювання;
- занесення до книги «Поміркування».

29. За досягнення високих результатів у навчанні й вихованні педагогічних працівників представляють до державних нагород, нагородження

присвоєння почесних звань, відзначення державними преміями, знаками, грамотами, іншими видами морального і матеріального заохочення.

30. Працівникам, які успішно і сумлінно виконують свої трудові обов'язки, надаються в першу чергу переваги і соціальні пільги в межах своїх повноважень і за рахунок власних коштів закладів освіти. Таким працівникам надається також перевага при просуванні по роботі.

Заохочення оголошуються в наказі, доводяться до відома всього колективу університету і заносяться до трудової книжки працівника.

VII. СТЯГНЕННЯ ЗА ПОРУШЕННЯ ТРУДОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ

31. За порушення трудової дисципліни до працівника може бути застосовано один з таких заходів стягнення:

а) догана;

б) звільнення;

Звільнення за дисциплінарне стягнення може бути застосовано відповідно до п.п. 3, 4, 7, 8, ст. 40, ст. 41 Кодексу законів про працю України.

32. Дисциплінарні стягнення накладаються наказом ректора по поданню керівників підрозділів.

33. Працівники, обрані до складу профспілкових органів і не звільнені від виробничої діяльності, не можуть бути піддані дисциплінарному стягненню без попередньої згоди органу, членами якого вони є; керівники профспілкових органів у підрозділах університету — без попередньої згоди профспілкового комітету; профорганізатори — профбюро підрозділів.

До застосування дисциплінарного стягнення керівник підрозділів повинні зажадати від порушника трудової дисципліни письмово пояснення. У випадку відмови працівника дати письмово пояснення складається відповідний акт.

Дисциплінарні стягнення застосовуються безпосередньо після виявлення провини, але не пізніше одного місяця від її виявлення, не рахуючи часу хвороби працівника або перебування його у відпустці.

Дисциплінарне стягнення не може бути накладене пізніше шести місяців з дня вчинення проступку.

34. За кожне порушення трудової дисципліни накладається тільки одне дисциплінарне стягнення.

35. Дисциплінарне стягнення оголошується в наказі і повідомляється працівникові під розписку.

36. Якщо протягом року з дня накладання дисциплінарного стягнення працівника не буде піддано новому дисциплінарному стягненню, то він вважається таким, що не мав дисциплінарного стягнення.

37. Якщо працівник не допустив нового порушення трудової дисципліни і до того ж проявив сесійність у одержанні і видачу студентам групи.

38. Розпорядження межах вказаних обов'язково для всіх груп.

39. У кожній групі ведеться журнал обліку, який зберігається на факультетах і щоденно перед початком занять видається старості, який в кінці дня здає його в деканат.

40. Студент зобов'язаний віддавати всі види занять, вклю-

чених в розклад. Поважно-причиною відсутності на заняттях вважається документально оформлене звільнення за станом здоров'я або за дозволом керівництва університету (факультету). Медична довідка затверджується у медпункті університету і здається в деканат не пізніше 3-х днів з моменту вказаному в довідці виходу з занять. Довідка реєструється і зберігається в деканаті. Видаються документи не пред'явлені у вказані строки не розглядаються деканатом і не можуть бути підставою вважати пропуск занять з поважною причиною.

VIII. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

38. Учебні заняття в університеті проводяться у відповідності з навчальними робочими планами і програмами. Скорочувати тривалість канікул, встановлених навчальними планами, не допускається.

39. Учебний розклад занять складається на семестр і доводиться до відома не пізніше ніж за 10 днів до початку занять. Для проведення факультативних занять складається окремий розклад. Навантаження студентів з викладачем складає не більше 40 годин за тиждень.

40. Навчальні заняття проводяться з 9.00 за розкладом без п'ятихвилинної перерви між парами академічних годин протягом 80 хвилин. Після кожної пари робиться десятихвилинна перерва, після другої пари занять встановлюється велика перерва протягом 30 хвилин. Початок і кінець занять сповіщається дзвінком.

41. Вхід студентів в аудиторію після дзвоника забороняється. Після початку занять у всіх учбових і прилеглих до них приміщеннях повинна дотримуватись тиша і порядок.

42. До початку кожного заняття (і в перервах між ними) в лабораторіях, аудиторіях, учбових майстернях і кабінетах лаборанти підготовлюють необхідне обладнання.

43. Для проведення практичних і лабораторних занять академічні групи діляться на підгрупи.

44. У кожній академічній групі розпорядженням декана факультету призначається староста, який виконує свої обов'язки в тісному контакті з деканом. Староста групи підпорядкований безпосередньо декану факультету, проводить у своїй групі усі його розпорядження і вказівки.

В обов'язки старости групи входять:

— особистий облік відвідувань студентами усіх видів навчальних занять;

— подавати декану факультету щотижневий рапорт про неявку або запізнення студентів на заняття з вказанням причин;

— наглядати за станом учебної дисципліни в групі на лекціях та інших видах занять, а також за збереженням учбового обладнання і інвентаря;

— інформувати декана про несвоєчасність початку занять або їх відсутність;

— своєчасно організувати одержання і розподіл серед студентів групи підручників і навчальних посібників;

— сповіщати студентів про зміни у розкладі занять;

— призначати на кожний день у порядку черги чергового по групі;

— контролювати своєчасне отримання і видачу студентам групи.

45. Старости у всіх функціях студентів

46. Студент зобов'язаний віддавати всі види занять, вклю-

чених в розклад. Поважно-причиною відсутності на заняттях вважається документально оформлене звільнення за станом здоров'я або за дозволом керівництва університету (факультету). Медична довідка затверджується у медпункті університету і здається в деканат не пізніше 3-х днів з моменту вказаному в довідці виходу з занять. Довідка реєструється і зберігається в деканаті. Видаються документи не пред'явлені у вказані строки не розглядаються деканатом і не можуть бути підставою вважати пропуск занять з поважною причиною.

IX. ПОРЯДОК У ПРИМІЩЕННЯХ

47. Відповідальність за благоустрій в учбових приміщеннях (наявність справних меблів, належне обладнання, підтримання нормальної температури, освітлення тощо) несе проректор з адміністративно-господарської роботи університету.

48. В приміщеннях університету забороняється:

а) ходити у головних уборах;

б) голосно розмовляти, гомоніти під час занять;

в) палити (за винятком спеціально відведених для цього місць);

г) розпивати спиртні напої;

д) тратити карти та інші азартні ігри.

49. Адміністрація університету зобов'язана забезпечити охорону навчального закладу, збереження обладнання, інвентаря та іншого майна, а також підтримання необхідного порядку в учбових та побутових приміщеннях.

Охорона будівель, майна та відповідальності за їх протиположне становище покладається наказом ректора на певних осіб адміністративно-господарського персоналу університету.

50. Ключі від адміністративних і господарських приміщень університету, а також від учбових аудиторій знаходяться у чергового робітника охорони університету і видаються за списком, встановленим проректором з адміністративно-господарської роботи; ключі від кабінетів, спеціалізованих аудиторій, кафедр і лабораторій знаходяться у завідувачів лабораторіями (матеріально-відповідальних осіб кафедр) і видаються викладачам для проведення занять чи виконання науково-дослідної роботи. Ключі від навчальних аудиторій знаходяться у відділі ТЗН, робітники якого відносять відповідності з розкладом занять.

Правила внутрішнього розпорядку внішуються в університеті на видному місці, а також у всіх підрозділах.

УКЛАДАЧІ: П. С. ВЛОХ, начальник відділу кадрів, Г. М. ТІМІШСЬКИЙ, заступник голови профкому, Ю. О. ШРАДЕР, начальник учбового відділу

Відповідальний за випуск М. М. ОСЕТРІН, проректор університету

РУЙНІВНА СТИХІЯ АРХІТЕКТУРНОГО ЧАСУ

О. Г. Габричевський про творчість А. Мантенья

Відомо, що для «Словника сучасної художньої термінології» (1925—1928 рр.) який готувався Державною Академією художніх наук, О. Г. Габричевський (1891—1968) було створено статтю «Гротеск». Словник, у підготовці якого брали участь такі видатні вчені, як Г. Г. Шпет, О. Ф. Лосев, М. О. Петровський та ін., так і не був виданий.

Словник сучасної художньої термінології (1925—1928 рр.) який готувався Державною Академією художніх наук, О. Г. Габричевським (1891—1968) було створено статтю «Гротеск». Словник, у підготовці якого брали участь такі видатні вчені, як Г. Г. Шпет, О. Ф. Лосев, М. О. Петровський та ін., так і не був виданий.

Відомо, що для «Словника сучасної художньої термінології» (1925—1928 рр.) який готувався Державною Академією художніх наук, О. Г. Габричевським (1891—1968) було створено статтю «Гротеск». Словник, у підготовці якого брали участь такі видатні вчені, як Г. Г. Шпет, О. Ф. Лосев, М. О. Петровський та ін., так і не був виданий.

Відомо, що для «Словника сучасної художньої термінології» (1925—1928 рр.) який готувався Державною Академією художніх наук, О. Г. Габричевським (1891—1968) було створено статтю «Гротеск». Словник, у підготовці якого брали участь такі видатні вчені, як Г. Г. Шпет, О. Ф. Лосев, М. О. Петровський та ін., так і не був виданий.

Відомо, що для «Словника сучасної художньої термінології» (1925—1928 рр.) який готувався Державною Академією художніх наук, О. Г. Габричевським (1891—1968) було створено статтю «Гротеск». Словник, у підготовці якого брали участь такі видатні вчені, як Г. Г. Шпет, О. Ф. Лосев, М. О. Петровський та ін., так і не був виданий.

ANDREA MANTEGNA PITTOR MANTOANO.

Статті О. Г. Габричевського «Абстракція», «Артист», «Археологія», «Зображення», «Карикатура», «Композиція» і «Канон» для цього словника досі зберігаються в рукописі.

Не читави «Гротеск» Габричевського, важко з'ясувати ставлення цього видатного теоретика (філософа) архітектури до проблеми існування гротескових мотивів в історії світового мистецтва. Проте, така проблема є надто цікавою взагалі.

Досліджуючи творчість великого італійського живописця раннього Ренесансу Андреа Мантенья (1431—1506), Габричевський торкається цих містичних питань. Зупинимось цією статтею на деяких з них.

Олександр Георгійович Габричевський — найбільш запаморочене, дивовижне, «незрозуміле» і багатогранне явище вітчизняного архітектурознавства. В своїй невеличкій монографії «Мантенья», що була написана 1919 року на здобуття звання професора Московського університету, виходячи із своєї загальної теорії про природу художнього об'єкту і вчення про художню форму, вчений вимірює простір у творах Мантенья тілесним кутом власного Зору, тілом свого взірця, де «перспектива і ракурс Мантенья — «тілий сухий (безслідний! — А. П.) острів чи кістяк цього переживання».

Читач дослідження О. Г. Габричевського (надруковано у часописі «Творчество», 1992 р., № 1) опиняється третьою особою, яка стежить за цікавим безмовним діалогом між Мантенья і Габричевським, котрі як співбесідники є конгеніальними один одному. Навіть у вихідному твердженні, що твор-

чість ренесансного майстра просякнута «кубічною індивідуальністю», тобто увагою до кількості порожнього простору картини («падуанські фрески Мантенья»), котре займає зображене людське тіло, говорячи про простір і дійство у творах Мантенья, О. Г. Габричевський не міг не зсковзнути в галузь архітектурного.

Саме тілесність творів художника — екзистенціальність зображень: «Медуза Горгона», лик якої переслідує мистецтвознаву думку Габричевського протягом тексту: «фігура, повернута спиною до глядача»; «принципова «статуйність» — робить більш дивовижним архітектурне тло живописної фрески, яке володіє тою ж максимальною пластичною індивідуальністю, понині про котру мало вгадати живі істоти, суто архітектурне камінь і мертва метал збрю».

Головним «ландшафтним» мотивом в творах Мантенья є велика конічна гора, увінчана чи гострою тектонічною скелею, чи круглою центричною будівлею. «Центрична споруда є особливо типова для пластичного темпераменту самого Мантенья та й для всього XV століття». Ця форма споруди, здається, була запозитною мрією всього італійського Відродження: згадаймо її реальне втілення — Тем'єто д'А. Браманте — маленьку капличку в монастирі Сан Пєтро ін Монторіо (1502 р.) — чи зображення храму на алтарній картині «Обручення Марії» Рафаєля (1504 р.). Ця ідея «пам'ятника-са собі» поставала найдекаватішним висловленням пластичного індивідуалізму Ренесанса. І оскільки в архітектурі XV віку, на думку вченого, динамічні моменти були майже відсутні, простір є майже статичним — центрична будівля поставала ідеалом, символом самоцінного пластичного тіла й довершеної особистості, макрокосма, зорганізованого / центру Всесвіту, що протиставлений «безглуздому емпіричному хаосу». Художник із якимось «розлученням» (Габричевський підкреслює цей пластичний бік реалістичного світу, Антитеза між людиною і приро-

дою в мистецтві Мантенья, протидія між «духом і матерією» відчутні тим сильніше, чим менше людська фігура відрізняється од скелі і споруди, чим слабкіше й безладніше в них б'ється душа із «пластичним абсолютизмом краси».

Гротесковий характер руїн, що зображені у творах А. Мантенья, Габричевський одним з перших вгадав в естетичній черті XX ст. (поруч з Г. Зіммерлем) спорудив і простежив у категоріях екзистенціальних.

Будь-яка руїна, оскільки в ній відчуваються абрис і планування споруди, яка гине, всіляко причетна до стихій часу. Скажімо, «архітектурного часу». Бо той факт, що споруда було споруджено, є продуктом людської творчої діяльності, діяльності просторово позитивної. Звідси, по-перше, людина природно переживає процес природного руйнування (негативна діяльність часу) споруди. По-друге, оскільки споруда підпадає руйнівним силам часу, вона старішає і гине, як і жива істота. По-третє, зливаючись із ландшафтом і набуваючи рис «ландшафтного твору», факт існування руїни вносить дещо примиряючий момент до суворого антагонізму між особистістю художнього волею (Kunstwollen) митця і дією архітектурно-часового впливу. Нарешті, — це найбільш важливо було б усвідомити в нашому випадку — світ архітектурний як світ пластичний і доволі нерухомий не є вічним і незмінним, будучи сам причетним до тої часової стихії, котра саме в творчості Мантенья вперто й безнадійно з ним бореться».

Тому від мантеньєвських руїн віє тим же трагізмом, як і від його заціпенілих людей. З іншого боку, чим більше пластичних протиріч містяться в цьому русі, тим більше іронії необхідно для того, щоб стримувати норолівність духу, який прагне вирватися назовні. Чим більше іронії, тим вільніше митєв ширяє над своїм натхненним творінням. Іронія не «відвідує» яєсь окреме місце твору, воно все просякнуте нею і вона, в свою чергу, іронічно стримана. Стримана до трагізму. Іронія звільнює водночас і художника, і його твір, але щоб це здійснилося, майстер повинен бути володарем іронії. Тоді він буде також і володарем трагедійності свого вислову. Пєвно, Мантенья був саме таким майстром.

Скелі у Мантенья («Страта Якова» у Падві, 1448—1457 рр.; «Грішак Цезаря» картина п'ята, 1485—1492 рр.) дають чіткий архітектурний структурний спривалює «руїну» враження. Архітектурне поняття «руїни» «стихії часу» у Мантенья (котрому і присвячена наша стаття), охоплюючи переважно відбитки загублених культур, що пережили (ці, не пережили)

всі зміни й катастрофи, пам'ятки їх, що переживаються людиною як щось живе — все це живить, годую архітектурне поуття людини. Проте, руїна залишається для свідомості «фурією знищення» (Гельс).

Архітектоніка рами, облямування картини ще пильніше підкреслює (обмежує) іроніко-трагічний характер художнього дійства в картині: з перелогом плану сюжет і його матеріал стисуються фізичним обмеженням статичної дерев'яної планки, ритмом її відволікаючих членувань, переважно жужордних картині чи байдужих до неї; з заднього — перспективою і ракурсом динамічного слайд-зображення; сюжет поєднує в собі обидві рухові категорії — статичну і динамічну, площинність і просторовість».

О. Г. Габричевський дивується, чому Мантенья, який для нього є «до самого кінця фігурою трагічною», прикрашає свої фрески і картини безкінечними ігровими гірляндами з фруктів і

густого лаврового листа, — таким, здавалося б, не-трагедійним декором. Пєвно, і «факт висіння» (Schweben), який відігравав важливу роль у ранньому ренесансовому мистецтві (і англійських прерафаєліті!), лише почасти розтлумачує проблему. Здається, щоб підкреслити гротесковий характер цього прибою, треба зазначити, щоб «факт висіння», провисання гірлянд над головою героя картини й є залогом цього гротескового характеру, який і прокладає демаркацію між трагізмом сюжету («Мадонна della Vittoria», «Страта Христофора», «Святий Георгій» та ін.) і уявною, зображувальною безтурботністю художньої «інструментовки».

Шпенглерівський трагізм і шпенглерівський песимізм властиві цій невеличкій оригінальній монографії О. Г. Габричевського. Можливо, постать ренесансного майстра слугувала вченому ареною для виведення власних мислєвських (мислєвських)

Підсумовуючи, треба було б зупинитись ще на викладенні Габричевським стосовно до творчості А. Мантенья дихотомії «аполонічного» і «діонісичного» начал в історії світової культури, популярної за часів «Народження трагедії з духу музики» Ф. Ніцше (1871 р.), якщо б контекст роздумів вченого не викликав певного сумніву. Скоріше, дєлка данна розповсюдженій ідеї, красної й наочної, ніж дійсний стан речей керуван пером його. — Габричевський формулює проблему — він торкається творчості Мантенья, виходячи з того, що у синтетичному характері будь-якої художньої творчості містяться звелічюча і вільзова дія мистецтва, яке, з одного боку, презентує подолання онтологічного хаосу, а з другого — одухотворіння мертвого матеріалу; і постать А. Мантенья — той випадок, коли цей процес відбувається надто нестерпно і відбився стражданнями і трагізмом на всій творчості майстра, — коли дух немов би знову завойовує собі втрачені можливості і коли — на контрасті — починають вербалізуватися більш наголоєлі потреби у патетичному мистецтві.

Іронічні висновки щодо спривалення Мантенья найвідатішим вітчизняним теоретиком і істориком мистецтва XX століття — О. Г. Габричевським — може, не зовсім влучні, але тільки байдужий дослідник його спадщини може пролити повз підтексту роздумів вченого. «Сам Мантенья і всі його герої подивилися в очі... Медузі й навик заціпеніли під дією її жорстоких чар... Людина потрапляє під владу великого струму несвідомого, все зорове, просторове відмирає чи застигає в тих позах, в яких її вразив кам'яний погляд Горго-ни». В такому піднесено-гротесковому-трагічному стані залякнув перед полотнами і фресками А. Мантенья О. Г. Габричевський. Гротескові мотиви просякають його дослідження. І, треба сподіватися, коли Олександр Георгійович писав статтю «Гротеск» через кілька років після «Мантенья», він згадав про дивовижні паралелізм трагічного і іронічного, архітектури і простору і маси, статичні і динамічні у творчості цього великого художника.

В творі мистецтва (і в архітектурному творі) завжди присутній момент «сумасшедшинки» (О. В. Бененко), «сумасшедшинки», містики і дивовижного. І на прикладі творчості А. Мантенья О. Г. Габричевський це ще раз чудово підтвердив.

А. ПУЧКОВ,
асистент кафедри основ архітектури і архітектурного проектування.

На пагорбах київських...

Серед численних путівників по Києву провідник «Київ» за редакцією професора Ф. Е. Ерста (К.: Вид. ВУАН, 1930—802 с.), здається, посідає перше місце. Видана накладом 6 тисяч примірників, ця книжка стала бібліографічною рідкістю.

Влаштований цього разу подорож до Маріїнського палацу, видатної пам'ятки архітектури бароко на Україні, буде супроводжуватися статтею з вказаною назвою. Щопрада, палац тоді мав специфічну функцію і таку ж специфічну назву — «Київський сільськогосподарський музей та постійна промислова виставка ім. Г. І. Петровського». Стаття належить перу значного історика і літературознавця Василя Митрофановича Базилевича (1892—1942) і подається в орфографічно оригіналі (С. 425—434) грехів скорочено.

«Року 1744, цариця Лизавета, перебуваючи в Києві, місце для «государева двора и сада» об-

МАРІЇНСЬКИЙ

на апробацію й коригування двірському обер-архітектору, «графові фон-Растреллі».

Дерев'яний на кам'яному доліньому поверсі палац з двома кам'яними флігелями, що утворювали перед ним великий двір з окремою кам'яною гавпвахтою на пляс перед і кам'яною оранжереєю в виноградному саду, що тягся по горі трохи чи не до самого Подолу, був закінчений з основних рисах у 1747—55 рр. Семилітній війна (1756—63) за-тримала закінчення палацу, яким керував уже інший архітект, Семен Карін. Близько 1775 р. ми маємо відомості, що всі будинки були пофарбовані вохрою, різьблені прикраси, орнаменти — білилами. Покривля на головному корпусі була залізна, Заново пофарбували всі будівлі в

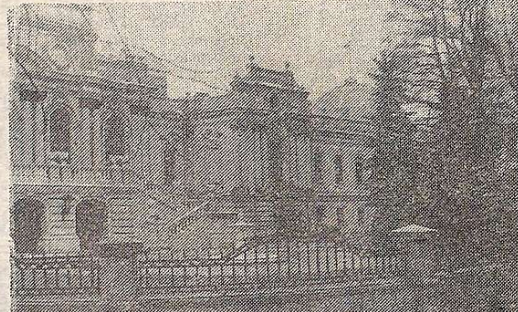
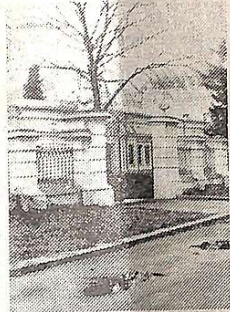
службові й «конфетурна». Меблів у кімнатах не було, а на склади дуже й зовсім простих. Тільки тоді, як приїздили «знатні особи», як от О. М. Голіцин і гр. А. Я. Брюс року 1768—69, Румянцев-Задунайський перед Турецькою війною року 1776 або в. кн. Павло Петрович року 1781,—починали клопотатися про належний ремонт і меблі, здебільшого ж палац стояв порожній. У «виноградному» саду, закордонні садівники розводили різноманітні дерева, оранжереї, різні рослини, квіти. Різні овочі, горіхи, дерева, квіти надсилалися до Петербургу разом з вапняком та цукерками, що виготовлялися в «конфетурних».

Приїзд Катерини II р. 1787 знову викликав великий ремонт. Заново пофарбували всі будівлі в

в палаці містилися полонені саксонці, що здебільшого перемерли від епідемії. Після них потрібен був такий ремонт, що року 1816 Олександр I, проїжджаючи через Київ, мусів зупинитися не в палаці, а в кн. Оболенського; р. 1817 їдучи вдруге, він зупинився вже в палаці, в ген. Равецького, командира корпусу, що штаб його тоді містився в Києві. Року 1819 дерев'яний горішний поверх палацу згорів, залишилися кам'яні флігелі й долішний поверх головного корпусу «в руїнах»; у них містився батальйон «воєнних кантоністів». Можливо, що на початку XIX ст. були наміри відбудувати палац наново; є відомості про план палацу, що його склав архітект Меленський. Але відбудувало його «со вкусом и удобствами» допіру лиш р. 1834 «какітне товариство мінеральних вод», що мало фонд 30 тис. крб. і добре, з певними прибутками понад 30 років провадило свої справи. За цих років у головному будинку містився курзал, 10 ванн і кімнати на виготовлення, переходування й продаж вод. У флігелях були кімнати для приїжджих...

Р. 1868 згідно з бажанням Олександра II «Заведення мин. вод» звільнило садибу, і на давнішому фундаменті лизаветинського палацу архітект Маєвський р. 1870 збудував другий кам'яний поверх палацу по-давньому на 28 кімнат. Хоч є відомості, що не було а ні рисунків, а ні малюнків, на підставі яких можна було б реставрувати палац, знати що архітект такий намір мав і намагався наблизити новий палац до старого лизаветинського. Напевно, збереглися від старого палацу тільки типові для растреллієвських будинків фасадні окраси доліжного поверху... З р. 1886 мешкала в ньому в. кн. Олександра Петрівна, що будувала під той час Покровський монастир. Жив у ньому кілька разів Микола II. Останньою з царської динамії мешкала в ньому під час імперіалістичної війни й «незгоді» з распутинською групою при дворі ц. Марія Федорівна...

НАШ. КОР.

КОЛИСЬ наші студенти-архітектори, які вже тепер аспіранти, викладачі (А. Пучков, О. Заварзін, Є. Яновичий, С. Беляєв, Ю. Івашко-Балдох) чи одними не з перших в Києві почали розкопувати матеріали з теми «Втрачені пам'ятки архітектури Києва». А газета наша опублікувала цілу низку статей з цієї теми. І зараз навіть, коли в газеті з'являються матеріали, присвячені історії нашого міста, багато читачів з задоволенням читають їх, навіть залізають на пам'ять і просять продовжувати цю невечірню тему.

Маємо надію, що і нинішні любителі історії і архітектури, молоді дослідники — студенти стануть нашими авторами з архітектурознавчих питань.

НА МАЛЮНКУ: що ми вам пропонуємо, — старий герб Києва — покровитель міста — Архангел Михайло. Невдовзі він займе своє місце, прикрасивши герб Києва. Головним архітектурним управлінням Києва був схвалений й прийнятий проект нового герба Києва, автором якого є художник А. Костецкий.

ЗГІДНО Візантійської традиції, Архангел Михайло — у військовому уборанні, голова непокрита, в правій руці вогняний меч (символ духовної зброї), в лівій — щит з хрестом (християнський символ захисту). Пляч малинового кольору, крила — золоті.

раля між Печерською фортецею та старим містом у чудовій місцевості над Дніпровим кручам. За зразок для київського палацу взяли палац гр. О. Г. Розумовського в с. Переві, побудованій за проектом славетного архітекта Растреллі. Будувати палац розпочали року 1747 разом із Андріївською церквою й будинком «певного Андріївського» на Подолі, під керівництвом двірського архітекта Ів. Мичуриня; рисунки й проекти надсилалися

горішній поверх головного корпусу вважали за «покою», долішний звали «погребом кам'яним». У 28 кімнатах горішнього поверху стіни були обіплені різноманітними шпалерами; паперовими шпалерами в позолочуваних та білих різьблених рамах, підлоги були штучні з дерева, печі з «ландшафтних» синіх кахель. У флігелі, праворуч від брами, містилися службові покої, ліворуч кухні, хлібні,

сірувато-блакитний колір, залишаючи білими всі окраси й балюстрадами всі коридори й стради. У декількох парадних кімнатах стіни оздоблено шовковими шпалерами; нимало меблів і прикрас привезено з Москви; полагалося всю огорожу навколо садби, відремонтовано вилучити всі старі дерева, а на початку XIX ст. в палаці живуть військові губернатори Френч, Чемсон, Милорадович Р. 1811 горів правий флігель. Під час французької війни р. 1812

МАЛЕНЬКА залізнична станція Фундуклівка на півночі Кіровоградщини. Лише вона нагадує зараз нам про київського цивільного губернатора Івана Івановича Фундуклея. Кияни знають, що вулиця Б. Хмельницького, яка до 1889 року звалася Кадетською, а з 1919 — Ленінською, протягом півстоліття була Фундуклівською. Батько майбутнього київського губернатора, що переселився в Росію наприкінці XVII століття з Константинополя, був великим заможним купцем. А Іван Іванович Фундуклей, що народився 13 листопада 1804 року, дуже рано пішов на державну службу і досить швидко просувався по ній. В 1838 році його з Петербурга направляють в Житомир віце-губернатором Волинської губернії. Однак невдовзі він стає київським губернатором.

За холодною зовнішністю кияни побачили добру й совісну людину. Це на його честь горляни назвали новий фонтан, що з'явився в 1843 році на Царській площі (Ленінського комсомолу), «Іваном» або «Фундуклівським».

Іван Іванович був дуже заможньою людиною. Однак він був дуже скромний спосіб життя. Фундуклей був щедрим меценатом, очолював добродійність. Саме на його гроші замістив брущаткою наш улюблений Андріївський узвіз. Після страшною повені 1845 року, що зруйнувала та пошкодила багато будинків на Подолі, Фундуклей матеріально допоміг багатьом з тих, хто постраждав. Він утримував кілька великих сімей, дав гроші на будівництво житла.

В Києві тоді вже були цінителі і збирачі давнини — перший ректор нової відкри-

Губернатор Фундуклей

того університету Св. Володимира М. Максимович, ректор Духовної академії барон С. Шодур, членів таємного братства, заарештовувати їх та доставити в Петербург. 28 березня 1847 року, вже маючи наказ Бібікова на тімчасовий генерал-губернаторський канцелярію М. Писарев, історик М. Беруах, Фундуклей спробував попередити назія до Фундуклея з проханням проклади Києву його будинки на Кадетській для заснування училища, Іван Іванович подавав обидва будинки місту. Вартість їх тоді складала 60 тисяч сріблом. Крім того, Фундуклей передав на ремонт цих будинків 2,5 тисячі карбованців і виділив 31 тисячу у вигляді цінних паперів.

Училище, що відкрило було 7 січня 1860 року, за височайшим указом отримало назву «Фундуклівського» і через два роки в стаєло гімназією (це будувало по вул. Хмельницького, 6; там довгий час розміщувався Республіканський будинок моделей одягу).

Почесний громадянин Києва з 1872 року, Фундуклей в 1876 році залишив службу, однак і помер там в 1880 році. Похований Іван Іванович в Донському монастирі.

Думаю, не треба осуджувати Фундуклея за арешт Шевченка і Костомарова, тому що він не був вільним в своїх діях чиновником. Заарештовані продовжували вважатися Іваном Івановичем порядною людиною.

В наступні роки Фундуклей продовжував громадську й добродійну діяльність. В 1847 році вишла книга, надрукована на його гроші, — «Обозрение Киева в отношении к древностям». В 1848 році Фундуклей видав «Обозрение могил, валов и городских Киевской губернии». А в 1852 році з'явилася головне видання Фундуклея «Статистическое описание Киевской губернии» обсягом біля 1700 сторінок.

Наукові кола належно оцінили Фундуклея як історика, краєзнавця та видавця. В 1849 році його обрали першим почесним членом Київського університету, потім — членом-кореспондентом Петербурського археологічного і нумізматичного товариства, членом Імператорського російсь-

кого географічного товариства і Одеського товариства історії і давнини.

В 1852 році Фундуклей отримав призначення в варшавський департамент Урядового Сенату, потім став Генеральним контролером і віце-головою Державної Ради Царства Польського. В Польщі він пробув 15 років, але з'явився в Києві не поривав. Саме завдяки йому в місті відкрилася перша в Росії жіноча гімназія. Коли князь І. Васильчиков звернувся до Фундуклея з проханням проклади Києву його будинки на Кадетській для заснування училища, Іван Іванович подавав обидва будинки місту. Вартість їх тоді складала 60 тисяч сріблом. Крім того, Фундуклей передав на ремонт цих будинків 2,5 тисячі карбованців і виділив 31 тисячу у вигляді цінних паперів.

Училище, що відкрило було 7 січня 1860 року, за височайшим указом отримало назву «Фундуклівського» і через два роки в стаєло гімназією (це будувало по вул. Хмельницького, 6; там довгий час розміщувався Республіканський будинок моделей одягу).

Почесний громадянин Києва з 1872 року, Фундуклей в 1876 році залишив службу, однак і помер там в 1880 році. Похований Іван Іванович в Донському монастирі.

Шкода, що в Києві нема ані вулиці імені Фундуклея, ані меморіальної дошки.

О. ЛЬЧЕНКО.

Редактор І. ГЕРАЩЕНКОВА